

ESGUARD

L'esclau del Mercadal

Dolors Garcia i Cornellà

PROPOSTES DIDÀCTIQUES

Elaborades per
Isidre Crespo

ESGUARD

edicions
bromera

L'amistat de tres joves
enmig de l'odi i la violència

PREMI BANCAIXA DE NARRATIVA JUVENIL

A. PER A CONÈIXER L'AUTORA

Dolors Garcia i Cornellà va néixer a Girona l'1 de juny de 1956. Des de l'any 1984 viu a Vilobí d'Onyar (comarca de la Selva, Girona). Quan tenia deu anys ja escrivia contes perquè els llegissin els seus companys de classe, però no s'hi va dedicar de ple fins al 1985, després de guanyar un premi literari. Des d'aleshores ha publicat una quarantena de llibres per a infants i joves i ha guanyat uns quants premis literaris.

Dolors és psicòloga i, a més d'escriure, actualment treballa al Centre de Recursos Educatius de l'Ajuntament de Girona. Té dos fills bessons i una dotzena de gats.

ACTIVITAT 1

Consulta la pàgina web de l'autora <<http://www.dolorsgarci-aicornella.com>>, a fi d'obtenir més informació sobre la seva biografia, la seva obra i altres activitats que fa. En acabat, digues què és el que més t'ha cridat l'atenció.

ACTIVITAT 2

Si haguessis d'escriure una carta a Dolors per comentar-li el seu llibre *Lesclau del Mercadal*, què li diries o què li preguntaries? Pots escriure-li un correu a la seva adreça electrònica <dolorsgarciacornella@gmail.com>.

ACTIVITAT 3

Deus haver sentit que tots els llibres reflecteixen d'alguna manera la personalitat de l'autor. Ara que ja coneixes qui és

i què fa Dolors Garcia i Cornellà, hi ha algun element en la novel·la que et faci pensar que és psicòloga i que treballa en un centre de recursos educatius? Quin?

B. PER A APROFUNDIR EN LA LECTURA

ACTIVITAT 4

En la novel·la es tracten uns quants temes diferents però complementaris. Ordena els de la llista següent segons l'impacte que t'hagin causat.

- L'esclavitud a l'edat mitjana
- L'amistat entre els joves protagonistes
- El món jueu
- La vida quotidiana de les nostres terres al segle XIV
- L'odi i la intolerància entre les diverses cultures i religions
- El càstig d'en Suliman
- La història de l'amor secret de l'Alamanda
- Els fills, continuadors del món dels pares
- Altres (especifica'ls)

ACTIVITAT 5

Tot seguit et presentem dos paràgrafs significatius del relat dels quals es poden extreure alguns dels temes que, de segur, t'han cridat l'atenció. Explica aquests dos fragments de la novel·la i indica quins són aquests temes.

- a) «En Suliman, fermat al cep, havia tingut por de morir-se sense haver tastat la llibertat. I ara, un cop ja havia passat tot, però amb el dolor que havia patit molt present encara, temia fer un pas en fals i tornar a caure en les mans d'aquella justícia dels homes lliures que es repartia diferent segons qui fos el condemnat.»
- b) «Els tres amics encara van poder estar uns minuts tots sols mentre el metge s'acomiadava de la família del seu cosí. Però no els sortien les paraules. Potser tampoc no calia. Compartien en silenci la tristesa i l'esperança i,

en algun racó del seu cor, hi feien un lloc per al record, un record que hauria de perdurar per sempre més, saltant els obstacles que els homes s'entestaven a posar-hi basant-se, sobretot, en la ignorància.»

ACTIVITAT 6

De tots els capítols del llibre, segurament en deu haver un que t'hagi resultat especialment interessant. Explica-ho responent a aquestes preguntes:

- Quin és el capítol que més t'ha agradat?
- Per què l'has triat?
- Fes-ne un resum en unes poques línies.
- Quin tema específic s'hi tracta i com el resol l'autora?

ACTIVITAT 7

En la novel·la surten un bon nombre de personatges, tant de principals com de secundaris. Anota en aquesta graella els noms que en recordis:

PERSONATGES PRINCIPALS	PERSONATGES SECUNDARIS

ACTIVITAT 8

A banda d'altres aspectes que els identifiquen, els tres amics tenien una afició comuna: la lectura.

- Resumeix breument el que recordis de cadascun referent a això.
- Com els beneficià en les seves complicades vides el fet de saber llegir?

ACTIVITAT 9

Tria un diàleg o un fragment de diàleg de tres personatges principals i de tres personatges secundaris que els defineixin d'una manera clara i escriu-los.

Personatge principal 1 (nom:.....):

.....

Personatge principal 2 (nom:.....):

.....

Personatge principal 3 (nom:.....):

.....

Personatge secundari 1 (nom:.....):

.....

Personatge secundari 2 (nom:.....):

.....

Personatge secundari 3 (nom:.....):

.....

ACTIVITAT 10

Entre tots els personatges que surten en la novel·la, en deu haver algun que t'hagi cridat més l'atenció que els altres.

- Digues amb quin personatge t'has identificat més.
- Descriu-ne el físic i el seu caràcter o temperament.
- Explica per què t'identifiques amb aquest i no amb un altre.

ACTIVITAT 11

Un text pot definir-se de moltes maneres atenent tant el seu vocabulari com l'expressió en general. De tots aquests adjectius, assenyala aquells que consideris que poden aplicar-se al llenguatge d'aquesta novel·la.

elevat planer difícil entenedor rebuscat

ACTIVITAT 12

En *L'esclau del Mercadal* apareixen uns quants termes que tenen a veure amb l'època en la qual transcorre l'acció i amb les diferents religions que hi apareixen representades. Explica què volen dir aquests mots. Pots ajudar-te del diccionari, si et cal.

MOT	SIGNIFICAT
veguer	
prohom	
aljama	
sinagoga	
call	
ungüent	
dida	
manumissió	
apotecari	
cossi	
rabí	

ACTIVITAT 13

Malgrat que transcorre en una època molt allunyada de la nostra, alguns fets que s'hi narren poden passar perfectament en l'actualitat. Tria'n un i explica per què sembla que la història de la humanitat es repeteix, o bé per què no ha canviat gaire. Pots posar algun exemple concret del que passa al món actualment.

ACTIVITAT 14

Per a contar la història, el narrador relata fets, descriu persones i llocs i presenta els personatges parlant. És a dir, utilitza els tres modes narratius. A més, fa salts endavant i enrere en el temps. Per a comprovar quins són els teus coneixements sobre les tècniques narratives, fes les activitats següents:

- a) Busca algun paràgraf en què el narrador anticipi fets futurs i assenyala les paraules que empra amb aquesta finalitat, particularment els temps verbals.
- b) Assenyala algunes de les retrospeccions (saltos enrere) que fa el narrador.
- c) Identifica alguna descripció –de personatge i de lloc– i subratlla-hi els elements lingüístics emprats, com ara, adjectius, sintagmes preposicionals, etc.
- d) Respecte als diàlegs, assenyala, en els que has triat en l'Activitat 9, qui hi té la veu dominant i explica en quina mesura aquests diàlegs ajuden a conèixer la personalitat dels participants.

C. PER A INVESTIGAR LA HISTÒRIA

ACTIVITAT 15

En *L'esclau del Mercadal* es parla sovint del rei en Pere, ja que la seva vida està molt lligada a la de l'Hug, un dels protagonistes de la novel·la. Busca una biografia d'aquest rei i, en unes poques línies, escriu-ne una descripció en què s'expliquin també alguns dels esdeveniments principals de la seva vida.

ACTIVITAT 16

Ara que coneixes un poc aquest rei, contesta les preguntes següents:

- a) En què creus que se li assembla l'Hug del relat?
- b) Explica el sentit que trobes a aquest fragment de la primera pàgina:
«—Diuen que el rei en Pere va muntar un bon sarau, el dia de la seva coronació —deia l'Hug—. No va voler rebre la corona de mans de l'arquebisbe, sinó que se la va cenyir ell mateix, contravenint totes les normes de la cerimònia.»
- c) Què creus que ha volgut expressar l'autora aproximant tant el jove Hug al rei Pere?

ACTIVITAT 17

En la novel·la es parla d'un llibre molt famós sobre gastronomia que es va escriure en aquesta època.

- a) Digues quin és aquest llibre.
- b) Busca'n alguna referència i escriu-ne un resum breu.

D. PER A PARTICIPAR EN LA CREACIÓ DEL LLIBRE

ACTIVITAT 18

L'autora ha fet una recerca dels noms més utilitzats a l'època per adjudicar-los als personatges. Però podien haver estat uns altres. Escriu quin altre nom posaries a aquests personatges, tenint en compte l'època en què està situada la història, i la cultura, la religió o l'estament social a què pertanyen.

NOM ACTUAL	NOM CANVIAT
Suliman	
Hug	
Jucef	
Alamanda	
Dalmau	
Elisenda	
Mestre David	
Regina	

ACTIVITAT 19

Els títols dels capítols també han estat pensats per adequar-los a la manera d'expressar-se d'aquell temps.

- a) Tria tres títols de capítols i canvia'ls, tot respectant-ne el contingut.

TÍTOL ACTUAL	TÍTOL CANVIAT

- b) Tria aquells títols que et semblin adients al contingut, o a l'inrevés, i justifica la teva valoració.

ACTIVITAT 20

L'autora ha escrit un final per a la història, però potser tu n'havies imaginat un altre o t'hauria agradat que fos diferent.

- a) En quin moment de la història t'has imaginat el final? L'has encertat?
- b) Explica què t'ha fet pensar quin era el final.
- c) Et sembla coherent el final amb la història narrada? Per què?
- d) Redacta, en unes quinze línies, com hauries acabat tu aquest relat.

ACTIVITAT 21

Epíleg significa 'recapitulació, conclusió d'un discurs'. El d'aquesta novel·la té alguns detalls interessants.

- a) Torna'l a llegir i identifica les dues parts que té: una d'històrica (s'hi donen dades i dates objectives) i una altra de llegendària («hi ha qui diu», «tot plegat és molt incert»).
- b) Què ha pretès l'autora amb aquest resum del que passà després que en Suliman trobés «el somni que havia estat esperant tota la vida»?

E. PER A VIURE EL LLIBRE

ACTIVITAT 22

Potser us vindria de gust veure representada aquesta història en una petita obra de teatre, en un vídeo, o bé en una lectura col·lectiva. Prepareu el text per a portar endavant l'adaptació. Haureu de fer aquests preparatius:

- a) Extreure els diversos diàlegs del llibre.
- b) Redactar-ne les acotacions pertinents.
- c) Dissenyar els decorats i els vestits, en cas que l'obra sigui representada.
- d) Ambientar els diferents escenaris.
- e) Concretar la vestimenta dels personatges, el pentinat...
- f) Preparar la música de l'època que hi convingui.

F. PER A CONÈIXER LA CIUTAT

ACTIVITAT 23

Tot i que la història d'en Suliman i els seus amics podria haver transcorregut a moltes altres ciutats de l'època, l'autora l'ha situada a Girona. Si en tens l'oportunitat, t'aconsellem que visitis aquesta ciutat i, concretament, el call jueu, on transcorre part de la història i on està situat el Museu d'Història dels Jueus, amb una col·lecció molt interessant (entre altres elements) de làpides descobertes al cementiri dels jueus.

ACTIVITAT 24

Si t'és difícil dur a terme aquesta visita a la ciutat, pots entrar a la pàgina virtual de l'ajuntament gironí <<http://www.ajgirona.org>> i buscar-hi aquells carrers, places, museus, ponts, rius, la catedral o altres elements que situen i ambienten la història d'en Suliman i els seus amics. En acabant, estableix les possibles connexions (semblances i diferències) entre la Girona de *L'esclau del Mercadal* i la Girona actual.

G. PER A REFLEXIONAR

ACTIVITAT 25

La lectura d'un llibre sempre provoca reaccions i sentiments en l'ànima del lector. Fixa't en els sentiments del quadre de més avall i fes aquestes activitats:

- Encercla aquells que més s'acostin al que has sentit durant o després de la lectura de *L'esclau del Mercadal*.
- Indica quin fet o esdeveniment de la història te'l va provocar i en quin moment.

alegria	tristesa	ràbia	curiositat
tendresa	complicitat	desinterès	indiferència
impotència	solitud	rebel·lia	incomprensió
por	avorriment	pena	interès

H. PER A EXPLICITAR LA TEVA LECTURA

ACTIVITAT 26

Una ressenya és un escrit en què es presenta un llibre. De segur que n'has llegida alguna d'alguna altra novel·la. Si no, en pots trobar en els suplementes literaris dels diaris. Llegeix-ne algunes i fes les activitats que et proposem.

- a) Especifica les parts que configuren una ressenya.
- b) Elabora'n una de *L'esclau del Mercadal*, en què quedi reflectida la lectura personal que n'has fet i hi donis la teva opinió personal.
- c) Escriu una carta a un amic o amiga, tot animant-lo a llegir aquest llibre, en què hi facis constar els aspectes profitosos que has trobat en la novel·la, tant des del punt de vista educatiu com per a la formació personal.